תלמוד בבלי · אחרונים · מראית העין · סדר מועד

מראית העין על עירובין

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מראית העין על עירובין

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מראית-העין-על-עירובין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף יג: 4
דף כא. 5
דף כא: 5
דף נד. 6
דף סה. 7

דף יג:

אלו ואלו דברי אלהים חיים והלכה כבית הלל וכו' מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין וכו'. הקשה מרן בכללי הגמרא אטו מפני הענוה שהיא מדה טובה יתהפך הדין ותירץ דבזכות הענוה יכוין אל האמת עכ"ד ואפשר לתת טעם כמ"ש רבינו האר"י ז"ל דסתם חכם מופלג יש בו ניצוץ משה רבינו ע"ה ובית הלל היו חכמים מופלגים והחזיקו בענוה שהי"ל למשה רבינו וגם הלל היה בו בחינת משה כמ"ש גורי האר"י ז"ל אשר עשה משה לעיני כל ישראל ס"ת הי"ל. והם החזיקו במדת הלל ומשה רבינו ע"ה ודאי ניצוץ משה רבינו ע"ה בקרבם ולזה זכו שהלכה כמותם. והנה הרב מהר"ש אלגאזי ז"ל פירש מ"ש בסוגיין וכי מאחר דאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן כמשז"ל דפירוש אלו ואלו דברי אלהים חיים היינו דשתי הסברות אמת ושניהם אמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה וא"ל דההלכה מסורה ביד חכמי הדור והשתא מקשה הש"ס בעצם וכי מאחר דאלו ואלו דברי אלהים חיים כלומר דבלא"ה אין לשאול מפני מה הלכה כבית הלל דהתירוץ פשוט מפני שסברתם אמת. אבל עתה דאמרת דאלו ואלו דברי אלהים חיים ושתי הסברות אמת עתה יקשה מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן ותירץ מפני הענוה זהת"ד. ולפי זה נאמר דמה שזכו שיקבעו הלכה כמותן אע"ג דגם סברת בית שמאי אמת היינו מפני הענוה שזכו דניצוץ משה רבינו ע"ה מאיר בהם א"נ מאחר דהעניו מרכבה לשכינה כמשז"ל וכתיב אני את דכא ואמרו פ"ק דסוטה דמסתברא כמ"ד כפשטיה אני את דכא וידוע דתורה שבע"פ היא כנגד השכינה אמטו להכי זכו בית הלל מכח הענוה דהשכינה סוד תורה שבע"פ לקבוע הלכה כמותם שזכו כי הלכה ה' כלה בקביעות אצלם:

ובזה פירשתי פסוק ואת כל אלה ידי עשתה ויהיו כל אלה נאם ה' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי. ועתה אכתוב קצת בסגנון חדש כי הנה במ"ש אלו ואלו דברי אלהים חיים נבוכו המפרשים. ובספר מהררי נמרים פירש דלא יובן האמת אלא מהפכו ונמצא דגם מה שאינו אמת עביד ומהנה להכיר האמת והיה בעבור מה שאינו אמת והענן סר קש"ט שנים עשר יכון מאד אליך השר. ויש מי שכתב דגם הסברא הדחויה טעמיה נכונים לענין אחר לא ראי זה כענין זה אך בחלקו"ת שיש הפרש בין הנושאים. ואולם עיקרן של דברים הלא מראש דברים אמורים מרבני צרפת עוש"י אורים שקבלו מרבם ראשי ההרים דאלו ואלו דברי אלהים חיים הוא כפשטן בצדק ומשפט ומשרים כי הנה אלהים חיים אמר למשה רבינו ע"ה שתים זו כלם ברורים ובדעת חדרים הן הן הדברים ואמר הקב"ה למשה שתי הסברות אמת וההלכה על פי חכמי הדור. וז"ש ואת כל אלה

היינו אלה המשפטים כמשז"ל על פסוק זה ואמר כל אלה לרבות השני סברות לא תימא כמ"ש מהררי נמרים דאין האמת ניכר אלא מתוך השקר לא היא אלא ידי עשתה. ולא תסבור דהכונה שהטעמים אמת רק הנושאים חלוקים. זה אינו אלא ויהיו כל אלה נאם ה' שתי הסברות אמת ושתיהם נאם ה' אמרן למשה רבינו ע"ה. והשתא יקשה א"כ מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותם והיינו ממש על דרך מה שפירש הרב מהרש"א אלגאזי ז"ל במ"ש וכי מאחר דאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו וכו' כמש"ל. לז"א ואל זה אביט כלומר זכו בית הלל וכיוצא כל עניו מפני שאני עמו כדכתיב אני את דכא וזהו בעצם ואל זה אביט שאני עמו שהוא עניו וזהו אל עני ונכה רוח שהוא עניו ואינו מחשיב עצמו לכלום ובעיניו שהוא נכה רוח פירוש חסר רוח שהיא התורה חלק הרוח ובעיניו שהוא נכה רוח. וחרד על דברי שתמיד חוזר חוזר שמא לא כיוון אל האמת וחרד על דברי ולכן אני עמו כמ"ש ואל זה אביט ועי"ז יקבעו הלכה כמותו ודוק היטב:

דף כא.

אמר רב חסדא דרש מרי בר מר מאי דכתיב לכל תכלה ראיתי קץ וכו' דבר זה אמרו דוד ולא פירשו וכו'. אפשר כמ"ש הרב בנין יהושע בהקדמתו משם מהר"ר הירץ ז"ל דהאחרונים יכולים לחדש מה שלא יכלו לחדש הראשונים כי עדיין לא הגיע זמן שיתגלה החידוש ההוא עכ"ד. וזה רמז שהראשונים לא פירשוהו עד שבא זכריה ופירשו ולהורות נתן שהאחרונים יטרחו להבין דבר מתוך דבר דשמא עתה הגיע זמן לחדש חידוש חדש ואם יזכה יהיה על ידו:

דף כא:

דרש רבא מאי דכתיב ויותר שהיה קהלת חכם עוד לימד דעת את העם אזן וחקר ותקן משלים הרבה לימד דעת את העם דאגמריה בסימני טעמיה ואסברא במאי דדמי ליה וכו'. יש להרגיש מאי ק"ל בכתו' ותו מאי דרש לימד אגמרה בסימניה ומה דרשה היא זו, ותו אמאי ברישא הביא כל הכתוב והוא לא פירש ולא לימד אלא בלימד דעת. ואפשר ונקדים מ"ש הרב מהר"ר משה חאג'יז ז"ל בסוף שו"ת הלכות קטנות ח"א ששמע משם הרב מר אביו ז"ל שהיה מפרש פסוק זה עצמו בההיא דרבי מאיר דלא פסקו הלכה כמותו משום שלא ירדו חכמים לסוף דעתו ז"ש ויותר שהיה קהלת חכם לא מפני זה שהיה חכם ביותר תעלה על דעתך שאין הלכה כמותו מפני שלא ירדו לסוף דעתו אלא עוד לימד דעת את העם והיה אומר מילתא בטעמא כדי שיבינו העם ואזן וחקר ותקן

משלים הרבה דהיינו שעשה אזנים לתורה ולמד ותקן עירובין וכל כיוצא בזה עכ"ל. ונרחיב הדברים דרבא הא קשיא ליה בכתוב דכתיב ויותר שהיה קהלת חכם עוד לימד דעת את העם דפשט הדברים נראה דממה שהיה קהלת חכם מזה נמשך דלא ילמד דעת ובא הכתוב להודיענו דהגם דהיה קהלת חכם והיה הדין נותן דלא ילמד דעת עם כל זה לימד דעת וזה לכאורה אין לו הבנה דאדרבא מי שהוא חכם הוא מלמד דעת ומאי רבותא. על זה מפרש רבא כפירוש הרב מהר"י חאגי"ז ז"ל דאשכחן גבי ר"מ דאין הלכה כמותו דלא ירדו לסוף דעתו. והגם דהא דהלכתא כמותו לא שייך גבי שלמה דבימיו לא היה מחלוקת דתכף היה נגמר עפ"י רוב הסנהדרין ולא נשאר מחלוקת מעולם. מ"מ מהא דר"מ נלמוד דמי שהוא חכם גדול אין יכולים ללמוד ממנו דמראה פנים לכל צד ואינם יורדים לסוף דעתו. והיינו דקאמר קרא ויותר שהיה קהלת חכם והיה הדין נותן שלא ילמדו ממנו עם כל זה הפליא לעשות ולמד דעת את העם וזה במאי דאגמרה בסימני ואסברא בדדמי ובזה ירדו מיהא להבין מה דעתו וגם אזן וחקר ותקן משלים הרבה ועל ידי המשלים כל אחד הבין כפי שכלו וכל זה הודיענו רבא בדיבור אחד דאמר אגמרה בסימני וגם הביא בדבריו כל הפסוק אזן וחקר ותקן משלים הרבה דזה היה חכמתו ללמד לעם על ידי המשלים. ולפי זה רבא דרש בפסוק כמו שפירש הרב מהר"י חאגיז ז"ל ורמז באומרו דרש רבא כי בדרושו הרחיב הדברים להסביר לעם והש"ס לא אמר לנו כי אם דברי רבא ברמז גדול ודוק היטב בדברי הרב מהר"ם חאג'יז ז"ל שהבאתי ובסגנון שכתבנו בעניותנו ואין להאריך:

דף נד.

אם משים אדם עצמו כמדבר שהכל דשין בו תורה נתנה לו במתנה וכו'. אפשר במ"ש גורי האר"י ז"ל דהעניו אין סט"א שולט בו ולכן אם הוא עושה עצמו כמדבר אף שיש לו דברים שיש לו מעלה בהם. עם כל זה משפיל עצמו וז"ש אם משים אדם עצמו כמדבר פירוש שהוא משתדל ועושה עצמו כמדבר. אז אין סט"א שולט בו ונשאר גופו קדוש. ואז תורה נתנה לו במתנה. ויתכן שיהיה לו ניצוץ משה רבינו ע"ה ואז תורה נתנה לו במתנה כמשה רבינו ע"ה:

א"נ דלומד תורה לשמה כתב רבינו האר"י ז"ל שיכוין להמשיך לבנות פרצוף לאה והיא נקראת ענוה. וכיון שהוא עניו ולומד תורה לשמה לתקן לאה שהיא ענוה לכך תורה נתנה לו במתנה וכיון שתורה ניתנה לו במתנה ועל ידו יתיחדו הדודים נחלו אל ונמשך עליו חסד אל מהמשכת החסדים ומי שיש לו לב יתעורר להתעסק בתורה כי היא בית

חיינו. ואמרו בתנא דבי אליהו כל הצרות הבאות לאדם הם בעון ביטול תורה ולא נחרבו בית המקדש ראשון ושני אלא בעבור התורה שנאמר בפשע יעקב כל זאת ואפשר לרמוז דבת"ת ממשיך שפע ובביטולה נעשה פשע ונ"ט כל זאת יסוד מ' שמתיחדים בת"ת ובביטולה ח"ו לא יש יחוד. ואפשר לרמוז ויצא יעקב שפירש מהתורה וז"ש מבאר מים חיים שבע שנשבע בהר סיני ובבטן אמו ותכף וילך חרנה. יבא עליו חרון אף. ואפילו נדבק בפסוק חרנה נוק'. ואם חוזר בו ויפגע במקום יתפלל לה' וילן שם בעומקה של הלכה כי בא השמש ה' משפיע לו שפע ויקח מאבני המקום מקרא משנה כמ"ש רז"ל ע"פ שם הבדולח וישם מראשותיו ויש כ"כ וכו' ודוק כי קצרתי:

דף סה.

אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה יכולני לפטור וכו'. עיין מה שכתבתי אני בעניי בקונטריס דבש לפי דף ק"א בסייעתא דשמיא: